

Др Здравко ПЕТРОВИЋ
редовни професор Универзитета „Sigmund Freud“ у Бечу
адвокат у Београду

Слободан СТОШИЋ мастер права
виши стручни сарадник у Другом основном суду у Београду

О ОСНОВНИМ НАЧЕЛИМА ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

Резиме

Тренутно важећи Закон о извршењу и обезбеђењу¹ ступио је на снагу 17.05.2011. године, а у примени је од 17.09.2011. године. ЗИО је у стручној, и широј јавности окарактерисан као реформски, са основним циљем да поступак извршења учини ефикаснијим и делотворнијим. Међутим, и поред очигледних настојања која су ишла у наведеном правцу, наведеном закону упућиване су критике у погледу: слабе ефикасности, великог броја започетих и нерешених предмета у судовима, неуједначене судске праксе, итд. Данас након четири године од усвајања и ступања на снагу ЗИО, Србија има нов Закон о извршењу и обезбеђењу² од којег се очекује да ће наведене недостатке отклонити. У овом раду ограничавамо се на анализу само неких од начела извршног поступка, са паралелним освртом на позитивна законска решења и она чију примену тек очекујемо.

***Кључне речи:** Закон о извршењу и обезбеђењу, начела извршног поступка.*

I Начело ефикасности

Начелно, ефикасност можемо посматрати као обављање одређеног посла уз адекватно искоришћавање расположивих ресурса. Када наведену констатацију применимо, на област права, прецизније процесног права, не би био погрешан закључак да је ефикасност својствена свим

1 Закон о извршењу и обезбеђењу – ЗИО, *Сл. гласник РС*, бр. 31/2011, 99/2011-др.закон, 109/2013-ОУС, 55/2014 и 139/2014.

2 Закон о извршењу и обезбеђењу – нови ЗИО, *Сл. гласник РС*, бр. 106/15.

процесним законима. Сасвим је логично да законодавац успостављањем правила којима регулише одређени поступак мора водити рачуна да ресурсе искористи на најбољи начин, ради остваривања постављеног циља. Под ресурсима у наведеном контексту можемо сматрати одговарајућу организацију органа пред којим се поступак води, обезбеђење техничких услова, као и стручну афирмацију субјеката који примењују норме у поступку. С друге стране, ефикасан процесни закон има за циљ квалитетну заштиту права и правних интереса његових учесника. Имајући у виду све наведено, можемо закључити да начело ефикасности има посебан значај у извршном поступку. То је последица чињенице да у извршном поступку не постоји неизвесност у погледу постојања повериоачевог потраживања већ само дужниково одбијање да то потраживање у парижном року испуни.³ Ово из разлога што извршном поступку, по правилу, претходи когницијски поступак у којем је већ одлучено о субјективном праву учесника, те се од поступка извршења очекује „техничко“ спровођење тако утврђеног права. Квалитетно остваривање права би било само оно које је и благовремено. Сходно томе, начело ефикасности у извршном поступку подразумева спровођење извршења у најкраћем временском року. Обзиром да је у претходном поступку утврђено ко је „јачи у праву“, извршни поступак би требао да буде ослобођен механизма којима се одлучује о неком субјективном грађанском праву. Другим речима, суштина извршног поступка би требало да буде само принудно спровођење потраживања (новчаног или неновчаног), чије је постојање утврђено у поступку који му је претходио.

Уколико извршни поверилац благовремено не реализује потраживање утврђено извршном исправом, оно може бити обезвређено. Отуда је прописивање кратких рокова, својствено за поступак код којег се ефикасност хијерархијски издиже међу сам врх начела. Нови ЗИО мења правило о рачунању рокова, те се уместо радних дана рокови рачунају у календарским данима. Тако, суд и јавни извршитељ дужни су да о захтеву или предлогу странке или другог лица одлуче у року од осам дана и да донету одлуку отправе у наредних пет радних дана, ако законом није одређен краћи или дужи рок.⁴ Одредбу према којој рок у коме су странке и друга лица дужни да по налогу суда или јавног извршитеља предузму

3 Никола Бодирога, „Приговор трећег лица у извршном поступку“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2006, 131.

4 Чл. 15, ст. 4 нови ЗИО.

радње не може бити дужи од осам дана,⁵ сматрамо непримереном, јер се низ радњи не може реално завршити за осам дана, те се непотребно суд или јавни извршитељ овде ограничавају да ће морати стално да доносе нова акта којима ће практично мењати сопствену одлуку.⁶

Суштински, прелазак са радних дана на календарске на сматрамо значајном новином, обзиром да се рок од пет радних дана, по правилу поклапао са роком од осам календарских дана. Значајнијом нам се учинило изостављање одредбе ЗИО о преклузивном карактеру процесно-правних рокова. Наиме, према важећем закону странка која није предузела радњу у року који је одређен законом или који је одредио суд, губи право на предузимање те радње.⁷ Како нови ЗИО не садржи наведену одредбу, може се оправдано поставити питање процесног дејства радњи предузетих након истека прописаног рока. Тако на пример извршни поверилац може, у року од осам дана од дана окончања пописа, предложити да се попис измени.⁸ Претпоставимо да предложи измену пописа након девет дана. Да ли губи право на предузимање радње, у овом и сличним случајевима, када закон не садржи одредбу о последици пропуштања радње? Сматрамо да је одговор потврдан, обзиром да би се у супротном предузимање радњи у поступку могло пролонгирати у недоглед, што је неприхватљиво са аспекта начела ефикасности.

Поштовање законом прописаних рокова посебно је значајно у поступку по правном леку. Непоступање судија првостепеног или другостепеног суда по приговору или жалби у роковима који су одређени овим законом увек се узима у обзир у поступку за заштиту права на суђење у разумном року.⁹ Чланом 6. Европске конвенције за заштиту Људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција),¹⁰ гарантује се право на суђење у разумном року, а које своју посебну разраду налази у поступку извршења и обезбеђења. Повреда права на суђење у разумном року, овлашћује оштећену страну да, пошто исцрпи сва правна средства домаћег законодавства, поднесе тужбу за накнаду штете, Европском суду

5 Чл. 15, ст. 3 нови ЗИО.

6 Вид. Небојша Шаркић, „Критички приказ Нацрта закона о извршењу и обезбеђењу („Прво читање“)*“*, *Нови прописи у Републици Србији: зборник радова*, Београд, 2015, 232.

7 Чл. 7, ст. 3 ЗИО.

8 Чл. 225, ст. 1 нови ЗИО.

9 Чл. 17, ст. 1 нови ЗИО.

10 Србија и Црна Гора је ратификовала наведену конвенцију 2003. године, *Сл. лист СЦГ*, бр. 9/2003.

за људска права у Стразбуру. Ако се у поступку пред Европским судом утврди повреда одредби Конвенције, исти ће обавезати државу потписницу да тужиоцу исплати правичну новчану накнаду и трошкове поступка. Да ли је разуман рок повређен цени се у сваком конкретном случају, узимајући у обзир све аспекте конкретног извршног предмета. Тако, на пример повређено би било право извршних поверилаца на суђење у разумном року у извршном поступку, када је после продаје непокретности извршног дужника у поступку јавне продаје, сам поступак намирења извршних поверилаца трајао годину и пет месеци. Наиме, поступак намирења извршних поверилаца у ситуацији када је непокретност продата а купац је исплатио цену, доношење решења о намирењу углавном представља технички део поступка, у којем се не решавају компликована чињенична и правна питања. По природи ствари неопходно је овај део поступка извршења обавити у што краћем року.¹¹

Имајући у виду изнето, ефикасност у поступању, јесте један од основних принципа на којима се извршни поступак заснива. Тако, руководећи се потребама ефикасности ЗИО не познаје институт одлагања, те експлицитно прописује да у поступку извршења и обезбеђења одлагање није дозвољено.¹² Наведено решење се може окарактерисати као доста ригидан став, који се правда разлозима хитности. Посебно је нејасно, због чега се извршење не може одложити на предлог извршног повериоца. Наиме, сходно начелу диспозиције, извршни поверилац је носилац права из извршне исправе, те од његове воље зависи, хоће ли ће тражити спровођење извршења или не. Самим тим, извршни поверилац би могао тражити и одлагање извршења. ЗИО једино оставља могућност извршном повериоцу да са извршним дужником закључи споразум (оверен у суду) о измирењу дуга на рате, што ће довести до обуставе поступка.¹³ Уколико би извршни дужник, прекршио одредбе из споразума, извршни поверилац би морао да покреће нов извршни поступак.

Нови ЗИО, поново уводи институт одлагања у извршном поступку, што је, на основу изнетог свакако позитивно решење. Предвиђено је одлагање на предлог извршног повериоца, на основу споразума странака, на основу предлога извршног дужника и предлога трећег лица.

11 Решење Окружног суда у Ваљевоу, Гж.бр.1360/08 од 19.12.2008. године, доступно у бази *PropisiSoft Online*.

12 Чл. 8 ЗИО.

13 Вид. чл 76, ст. 4 ЗИО.

На предлог извршног повериоца, јавни извршитељ решењем против кога жалба није дозвољена, одлаже извршење које није још почело. Ако је спровођење извршења почело, а извршни дужник се успротиви одлагању у остављеном року, јавни извршитељ одбија предлог извршног повериоца.¹⁴ Не видимо разлог због којег је законодавац условио могућност извршног повериоца да тражи одлагање, за чињеницу да ли је спровођење извршења почело или не. Сходно изнетим ставовима сматрамо да извршни поверилац у току целог поступка може да диспонира својим правом да захтева одлагање. Такође, како извршни поверилац може у току целог поступка да повуче предлог за извршење,¹⁵ сходно принципу „ко може више може и мање“, сматрамо да и у току целог поступка може захтевати његово одлагање.

Одлагање извршења на предлог извршног дужника произилази из потребе, за прилагођавањем опште законске норме, конкретної животної ситуацији. Наиме, у одређеним изузетним случајевима (нпр. тешка болест, трудноћа, смртни случај) одлагање извршења би се могло извести из начела заштите извршног дужника. Додајмо овоме и констатацију да одлагање може бити у интересу свих странака. На пример, код извршења испражњењем и предајом непокретности заказано спровођење би се могло одложити на захтев извршног дужника, за одређени период у којем би он добровољно испунио своју обавезу, и на тај начин растеретио извршног повериоца обавезе да обезбеди потребну радну снагу и превоз средстава ради спровођења извршења. Нови ЗИО прописује да извршни дужник може једном у току поступка предложити да се одложи извршење. Свођење могућности извршног дужника да само једном захтева одлагање, сматрамо потпуно прихватљивим решењем, обзиром да одлагање треба ограничити на изузетне случајеве, чија је претежна карактеристика да се не дешавају више пута.

Најзад, из законске формулације да „извршни дужник може једном у току извршног поступка да предложи *јавном извршитељу* да се одложи извршење“, може се закључити да је одлагање могуће само у случајевима када јавни извршитељ спроводи извршење. *Argumentum a contrario* произилази да код спровођења извршења које је у искључивој надле-

14 Чл. 120, ст 1 и 2 нови ЗИО.

15 Чл. 65, ст. 1 нови ЗИО.

жности суда,¹⁶ одлагање није дозвољено. На основу предлога извршног дужника, јавни извршитељ може да одложи извршење ако извршни дужник учини вероватним да би услед извршења претрпео ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету, која је већа од оне коју би због одлагања претрпео извршни поверилац, и ако одлагање оправдавају нарочити разлози које извршни дужник докаже јавном или по закону овереном исправом.¹⁷ Недостатак прописивања максималног временског периода на који се извршење, по предлогу извршног дужника одлаже сматрамо недостатком новог ЗИО. Законодавац се задовољио решењем да трајање одлагања одређује јавни извршитељ у зависности од околности, што може отвара могућност арбитрености.

Нови ЗИО дозвољава одлагање извршења по предлогу трећег лица које је поднело приговор да се извршење прогласи недопуштеним. У том случају јавни извршитељ може да одложи извршење, само једном у току поступка ако треће лице доказује своје право правноснажном одлуком или јавном или по закону овереном исправом.¹⁸ Наведено решење афирмише приговор трећег лица као ефикасно средство заштите правних интереса, од повреде права које могу настати у поступку извршења. Наиме, према тренутно важећем ЗИО приговор трећег лица нема суспензивно дејство, односно не спречава извршење.¹⁹ Отуда уколико је тужбени захтев трећег лица усвојен пошто је извршење спроведено и поверилац намирен, трећем лицу стоји на располагању тужба из правно неоснованог обогаћења. Ово из разлога што противизвршење представља средство којим се може користити само дужник. Након завршеног извршног поступка, треће лице које је претрпело какву штету, може тражити још само одштету на основу одредаба општег грађанског права.²⁰ Самим тим, приговор трећег лица као правно средство заштите, практично губи сваки значај, а пресуда трећег лица издејствована у парници остаје мртво слово на папиру.²¹ Отуда, оправдано се поставља питање има ли логичније решења од оног, по којем би треће лице у случају упута на парницу,

16 Чл. 4, ст. 1 нови ЗИО. „Суд је искључиво надлежан за извршење заједничке продаје непокретности и покретних ствари, чињења, нечињења или трпљења и извршење извршних исправа у вези с породичним односима и враћањем запосленог на рад“.

17 Чл. 122, ст. 2 нови ЗИО.

18 Вид. чл. 123 нови ЗИО.

19 Чл. 50, ст. 7 ЗИО.

20 Н. Бодирога, 130.

21 Вид. Небојша Шаркић, Младен Николић, „Размишљања о могућим правцима измене - извршног права у нас“, *Новине у законским решењима: зборник радова*, Београд, 2013, 186.

под одређеним условима имало право на одлагање извршења до правоснажног окончања парнице.²²

II Начело уставности и законитости

Начело уставности и законитости представљају фундаментална начела, на којима се без изузетка темеље сви судски поступци. Нови ЗИО, заснива се на начелима уставности и законитости, која се конкретизују кроз појединачне законске одредбе. Начело уставности подразумева да сви правни акти у једној земљи морају бити усаглашени са уставом као правним актом са највећом правном снагом. Његова доследна примена значи да је у правном систему успостављена хијерархија правних аката, на чијем врху се налази устав. Владавина права, као основна претпоставка уређене државе, темељи се на овом начелу и уставу као правном акту, који прокламује основне принципе на којима се заснива правни поредак једне земље. Разрадом општих уставних начела, долази се до посебних принципа својствених поступку извршења и обезбеђења (социјално-економска заштита извршног дужника, изузимање појединих ствари од извршења, забрана злоупотребе процесних права, итд.) Законитост, представља такође један од елемената правног поретка, надовезује се на начело уставности и подразумева формалну у садржинску сагласност односних правних аката са законом. Овако схваћен принцип законитости заправо обезбеђује међусобну усаглашеност елемената правног система. Доследна примена наведених начела искључује могућност арбитрерног поступања органа пред којим се води поступак, те се на тај начин смањује и могућност евентуалних злоупотреба процесних овлашћења.

III Начело формалног легалитета

Како суд одлучује на основу устава закона и других прописа, руководи се начелом законитости, према којем сви правни акти државних органа и грађана морају бити у складу са законом као општим, вишим правним актом. Да би се законитост остварила, сваки правни поредак предвиђа средства помоћу којих може да се испитује законитост правних аката. Међутим, испитивање законитости правних, па самим тим и судских аката мора бити временски ограничено, у супротном увек би постојала неизвесност у погледу примене и остваривања права, учесници правног промета не би се могли поуздати у одређени правни акт. Због тога

22 *Ibid.*

истеком рока у којем се може испитивати законитост судског акта, наступа његова правоснажност. Сходно начелу формалног легалитета, у извршном поступку се ни на који начин не може преиспитивати, мењати или прилагођавати извршна исправа – извршни суд је везан садржином извршне исправе. Наведено начело, проистиче из чињенице да је извршна исправа правоснажна одлука, а као што смо видели, правоснажност подразумева да је одлука која има то својство законита, и да се не може више мењати. Важећи ЗИО, додуше у нешто другачијој формулацији, спомиње начело формалног легалитета.²³ Међутим, и поред чињенице да би требало да буде неприкосновено, у извршном поступку наилазимо на одступања од наведеног начела.

Установа проширене правоснажности се, често помиње као изузетак од начела формалног легалитета. Наиме, дејство извршне исправе се у одређеним случајевима, може проширити и на круг лица која у њој изричито нису наведена. Тако према одредбама члана 213 ЗИО, извршење ради испражњења и предаје непокретности се спроводи тако што судски извршитељ, односно извршитељ, након што удаљи лица и уклони ствари из непокретности, исту предаје у посед извршном повериоцу. Из наведене одредбе произлази да није никаква сметња за принудно спровођење извршења исељењем из непокретности ако се у самој непокретности не налази дужник по извршној исправи, већ неко треће лице. У противном, поступак принудног извршења обавезе на исељење из непокретности био би обесмишљен злоупотребама дужника по извршној исправи, давањем непокретности у посед неком трећем лицу. Из тих разлога законодавац је и предвидео да судски извршитељ, односно извршитељ, има овлашћење да *било које лице* или више њих која се налазе у непокретности удаљи, односно да било чије ствари измести из непокретности и да је испражњену од лица и ствари преда извршном повериоцу.²⁴

Једна од најфлагрантнијих одступања од начела формалног легалитета, представља одредба важећег ЗИО која се односи на разлоге због којих се може изјавити приговор. Наиме, одредбом члана 42, тачка 2 ЗИО између осталог, је прописано да се приговор на решење о извршењу на основу извршне исправе може се изјавити из разлога који спречавају извршење, и то ако је одлука на основу које је донето извршење *апсолут-*

23 Вид. чл. 8 ЗИО.

24 Из пресуде Привредног апелационог суда, Пж. 3535/2013 од 16. маја 2013. године, доступна у бази *PropisiSoft Online*.

но ништава.²⁵ Наиме, прописујући, као један од разлога за приговор и апсолутну ништавост законодавац је дао у надлежност и тиме овластио суд да у извршном поступку преиспитује законитост извршне исправе.²⁶ Наведено решење, је по нашем мишљењу неприхватљиво обзиром да представља негацију начела формалног легалитета. Законодавац је вероватно увидео ову аномалију, те поменута одредба није нашла место у тексту новог ЗИО.²⁷ Отуда, сматрамо да нови ЗИО доследније спроводи начело формалног легалитета.

Одступање постоји у поступку обезбеђења, када извршни поверилац своје потраживање и легитимацију странака не доказује извршном или веродостојном исправом, односно одлуком страног суда већ само вероватношћу свог потраживања.²⁸

Поступак извршења на основу веродостојне исправе, изузетак је од начела формалног легалитета. У овом случају постојање потраживања поводом којег се одређује и спроводи извршење није било предмет претходног поступка, већ се о њему први пут одлучује у извршном поступку. Отуда, одлука по предлогу за извршење на основу веродостојне исправе има два дела. Први део, представља одлуку о потраживању које се веродостојном исправом доказује. Другим делом, дозвољава се принудно извршење, ради намирења утврђеног потраживања.

IV Начело диспозиције

Сходно начелу диспозиције, извршни поступак се, осим у ретким случајевима, не покреће по службеној дужности већ на иницијативу носиоца права из извршне исправе. Међутим, начело диспозиције не исцрпљује се само код покретања поступка. И поред чињенице да се поступак покренут иницијативом извршног повериоца, развија по службеној дужности, начело диспозиције доминира и у његовим доцнијим фазама. У том смислу, извршни поверилац: бира да ли ће извршење спроводити суд или извршитељ,²⁹ предлаже средство извршења,³⁰ може поднети приговор против решења, којим је одбијен или одбачен предлог за извршење,³¹

25 Вид. чл. 42, т. 2 ЗИО.

26 Н. Шаркоћ, М. Николић, 181.

27 Вид. чл. 74, ст. 2 нови ЗИО.

28 Драгољуб Лазаревић, *Коментар закона о извршењу и обезбеђењу*, Београд 2012, 30.

29 Чл. 35, ст. 6. ЗИО.

30 Чл. 20, ст. 1. ЗИО.

31 Чл. 40, ст. 3. ЗИО.

може пред судом надлежним за одређивање извршења да поднесе захтев за добијање изјаве о имовини извршног дужника,³² може да повуче предлог за извршење, у целини или делимично и то без пристанка извршног дужника.³³ Начела диспозиције и ефикасности установљена су, пре свега, у интересу извршног повериоца. Стога се оправдано може поставити питање којем начелу дати предност уколико извршни поверилац диспонирајући својим правом, пролонгира поступак и на тај начин онемогућава ефикасно спровођење извршења. Тако на пример, извршни поверилац може намерно одуговлачити са достављањем одређених података о извршном дужнику, како би увећао износ дуга на име камате која тече до тренутка наплате потраживања или нерационално, износећи нове процесне предлоге увећавати трошкове поступка, на штету извршног дужника. Сматрамо да би суд, односно извршитељ морао у свакој конкретној ситуацији да процени да ли странка, сходно начелу диспозиције, користи савесно своја процесна овлашћења или пак улази у домен злоупотребе истих.

V Начело заштите извршног дужника

Суштина извршног поступка је принудно намирење потраживања извршног повериоца, те су готово сви правни механизми којима је ова процедура устројена, усмерени у том правцу. Међутим, у овај корпус правила неопходно је уврстити и она која се темеље на социјално-економском аспекту заштите извршног дужника, као лица против којег се поступак води. Извршење има за циљ намирење повериоца, а не егзистенцијално уништење или онеспособљење дужника.³⁴ И поред чињенице да се правно-технички наведено начело експлицитно не помиње у закону, неспорно је да су поједине одредбе утемељене управо ради заштите извршног дужника.

Нови ЗИО, као и његов тренутно важећи претходник,³⁵ познају начело сразмере приликом спровођења извршења. Тако, јавни извршитељ је дужан да приликом избора средства и предмета извршења ради намирења новчаног потраживања води рачуна о сразмери између висине обавезе извршног дужника и средства и вредности предмета извршења.³⁶

32 Чл. 54, ст. 1. ЗИО.

33 Чл. 35, ст. 8. ЗИО.

34 Боривоје Познић, Весна Ракић Водинелић, *Грађанско процесно право*, Београд, 1999, 439.

35 Вид. чл. 20, ст. 8 ЗИО.

36 Чл. 56 нови ЗИО.

Дакле, између потраживања које се намирује, односно обезбеђује и предмета, средства извршења мора постојати, барем приближни, материјални еквивалент. Тако, на пример не би се могло одредити спровођење извршења продајом непокретности извршног дужника, уколико вредност непокретности знатно превазилази износ потраживања. Тумачењем наведених одредби можемо закључити да је законодавац дао предност начелу заштите дужника над начелом ефикасности. Међутим, мишљења смо да би у овом случају, заштита имовинских интереса извршног дужника, на уштрб интереса извршног повериоца, била у супротности са природом извршног поступка. Стога, сматрамо да би се, и поред несразмере извршење могло одредити и на оним средствима извршног дужника, чија вредност превазилази износ дуга, уколико друга средства не постоје, односно уколико је то једини начин да се поступак намирења ефикасно спроведе.

Начело заштите извршног дужника најдоследније је примењено код норми којима је прописано шта се изузима од извршења. Законом се таксативно набрајају, које покретне ствари не могу бити предмет пописа и процене.³⁷ Реч је дакле о стварима које су неопходне да би се остварио минимум егзистенцијалних потреба извршног дужника, и чланова његовог домаћинства, односно о стварима чијом би се продајом у извршном поступку деградирало достојанство извршног дужника, а без адекватног задовољења правног интереса извршног повериоца. Поред тога, постоји читав низ ограничења и изузимања на имовини извршног дужника.³⁸ Реч је когентним нормама, које имају апсолутну примену. Њиховом повредом стварају се аномалије у поступку спровођења извршења, које заинте-

37 Вид. чл. 115 ЗИО и чл. 218 нови ЗИО.

38 Вид. чл. 115 ЗИО и чл. 164 нови ЗИО: „Не може бити предмет извршења пољопривредно земљиште земљорадника површине до 10 ари“; чл. 147 ЗИО и чл. 257 нови ЗИО: „Не могу бити предмет извршења: 1) примање по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања; 2) примање по основу накнаде због телесног оштећења по прописима о инвалидском осигурању; 3) примање по основу социјалне помоћи; 4) примање по основу привремене незапослености; 5) примање по основу додатка на децу; 6) примање по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима; 7) друга потраживања чији је пренос забрањен законом“; чл. 148 ЗИО и 258 нови ЗИО: „Извршење на заради или плати, накнади зараде, односно накнади плате и пензији може да се спроведе у висини до две трећине зараде, накнаде зараде, плате, накнаде плате и пензије, односно до њихове половине, ако је њихов износ једнак или мањи од минималне зараде утврђене у складу са законом“.

ресованим лицима дају могућност да захтевају отклањање учињених неправилности.

Одређивање минималне продајне цене у поступку извршења има двоструки значај. С једне стране, ствари (покретне и непокретне) продају се испод процењене вредности како би се сама продаја учинила атрактивнијом за потенцијалне купце. С друге стране, прописивањем доње границе, испод које се ствари не могу продати, избегава се могућност продаје дужникових ствари у бесцење. Отуда, ову установу можемо посматрати и као реализацију начела заштите извршног дужника. Према раније важећем Закону о извршном поступку,³⁹ пописане ствари се нису могле се продати за износ испод процењене вредности на првом надметању, односно у року који је суд одредио за продају непосредном погодбом. Ако на првом надметању није била постигнута цена у висини процењене вредности, суд је на предлог странке одређивао ново надметање на којем је почетна цена била једнака једној половини процењене вредности. Важећи ЗИО прописује минималну почетну цену, на првом и другом јавном надметању, која износи 60%, односно 30% од процењене вредности. Међутим, из правног става Грађанског одељења Врховног касационог суда, усвојеног на седници од 25. јуна 2012. године, произлази да се ствари могу на јавном надметању продати и испод прописаног минимума. „Када се ради о цени, ЗИО не одређује цене по којима ће се продавати покретне ствари, како на јавном надметању тако и у случају када се ствари продају путем непосредне погодбе. Уколико се ствари продају путем јавног надметања ЗИО одређује почетну цену на првом надметању 60% процењене вредности, а на другом 30% процењене вредности. То не значи да се ствари не могу продати по вишој односно нижој цени. Да ли ће се продати по вишој или нижој цени зависи од исхода јавног надметања. То значи и да се на другом јавном надметању могу продати по цени испод 30% процењене вредности.“⁴⁰ Наведени став сматрамо неодрживим, јер је супротан начелу заштите извршног дужника. С друге стране, став се очигледно се заснива на граматичком тумачењу одредбе члана 97 ЗИО. Наиме, законодавац се послужио невештом формулацијом те је прописао само минималну *почетну цену*. На тај начин оставио је простора за наведено тумачење, односно могућност да крајња цена буде и испод почетне, уколико буде понуђена у току јавног надметања. Нови ЗИО, уводи две

39 Закон о извршном поступку – ЗИП, *Сл. гласник РС*, број 125/2004.

40 Правни став Грађанског одељења Врховног касационог суда, усвојен на седници од 25. јуна 2012. године.

значајне измене. Пре свега, недвосмислено прописује да ствар *не може бити продата* испод одређене цене, дакле не одређује само минималну почетну већ и крајњу цену. С друге стране подиже се висина продајне цене. Тако, на првом јавном надметању почетна цена износи 70%, а на другом 50% од процењене вредности ствари.⁴¹ На тај начин, када је реч о поступку продаје непокретности, долази до усаглашавања продајне цене по одредбама ЗИО и цене у вансудском поступку продаје, који је уређен Законом о хипотеци.⁴²

VI Закључак

Већ и површном анализом одредби новог ЗИО, можемо закључити да се исти ослања на општа начела извршног поступка, која су била утемељена и у претходним законским актима који су уређивали ову материју. Од наведеног закона очекује се, пре свега, да поступак учини ефикаснијм. Отуда, ће поновно увођење одлагања извршења, у очима извршних поверилаца сигурно бити окарактерисано као и не толико позитивна новина. Сматрамо да је законодавац, на довољно рестриктиван начин пришао овој установи, те да одлагање извршења неће поступак учинити мање ефикасним. Извршни поступак не одликује само брзина у поступању. Норме којима је регулисан морају бити усклађене се принципима из устава, што је последица примене начела уставности, својственог не само извршном већ и свим другим судским поступцима. Отуда, одржавање равнотеже између начела заштите извршног дужника, с једне, и начела ефикасности с друге стране представља изазов, који се ставља пред закон који уређује област принудног извршења. Како је примена новог ЗИО одложена до 01.07.2016. године, остаје нам да видимо како ће се новоусвојена правила показати у пракси.

41 Чл. 178 нови ЗИО.

42 Закон о хипотеци – ЗХ, *Сл. гласник РС*, бр. 115/2005, 60/2015, 63/2015-ОУС и 83/2015. Вид. чл. 35, ст. 6 и 7 ЗХ.

Zdravko PETROVIĆ, PhD

Professor at the University „Sigmund Freud“ in Vienna

Attorney at Law Belgrade

Slobodan STOŠIĆ, M.A.

Senior Associate in the Second General Court in Belgrade

ABOUT BASIC PRINCIPLES OF ENFORCEMENT PROCEDURE

Summary

The current Law on enforcement and security entered into force on 17.05.2011 and is applicable since 17.09.2011. ZIO is in professional circles and general public characterized as a reform law, with the main aim to make execution procedure more efficient and more effective. However, despite the obvious effort in that direction, legislation addressed the criticism regarding: poor efficiency, initiating a large number of pending cases in courts, uneven judicial practice, etc. Today, after four years of adoption and entry into force of ZIO, Serbia has a new Law on enforcement and security which is expected to cure defects from previous law. As the application has been delayed until 01.07.2016, it remains to be seen how new adopted rules will show in practice. In this paper we limit ourselves to the analysis of some of the principles of the enforcement procedure, with special emphasis on the positive legal solutions and the application the expected ones.

Key words: *Law on enforcement and security, principles of the enforcement procedure.*